

พันธกิจนักประพันธ์กับสังคมร่วมสมัยในนวนิยาย
ของปิยะพร ศักดิ์เกษม*

Writer's Social Engagement and Contemporary Context
in Piyaporn Sakkasem's Novels

ณัฐกาญจน์ นาคนวน**

Nathakarn Naknuan

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาพันธกิจนักประพันธ์จากนวนิยายของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม โดยศึกษาผ่านชีวประวัตินักประพันธ์และการสำรวจแก่นเรื่องในนวนิยายที่เป็นกลุ่มข้อมูล ผลการศึกษาพบว่านวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม นำประเด็นในสังคมร่วมสมัยมาใช้สร้างสรรค์วรรณกรรม ได้แก่ ประเด็นเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก ปัญหาครอบครัว ความเสมอภาคทางเพศ แนวคิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการใช้พุทธธรรมเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม ข้อค้นพบทั้งหมดแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมและพันธกิจของนักประพันธ์ในฐานะผู้ชี้นำทางปัญญา

คำสำคัญ: พันธกิจนักประพันธ์; นวนิยายไทย; วรรณกรรมกับสังคม

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “นวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม: พันธกิจของนักประพันธ์และความสัมพันธ์กับสังคมร่วมสมัย” ที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปี 2554.

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
ติดต่อได้ที่: beautifulpoupee@yahoo.com

Abstract

This article aims at studying writer's social engagement in Piyaporn Sakkasem's novels by means of biographical criticism and survey of themes. It is found that Piyaporn Sakkasem's works utilize contemporary social issues as materials for textual creation. Her writings focus on child care, family problems, gender equality, human rights and Buddhist Dharma as spiritual shelter and promising solutions. All findings endorse relationship between literature and society; they also prove that writer's social engagement in the Thai context is to lead intellectually the contemporary society.

Keywords: writer's social engagement; Thai novels; literature and society

บทนำ

ปิยะพร ศักดิ์เกษม เป็นนามปากกาของนักเขียนนวนิยายที่มีผลงานต่อเนื่องนับจากเรื่อง *ตะวันทอแสง* นวนิยายเรื่องแรกที่ได้ตีพิมพ์ในนิตยสารสกุลไทยเมื่อ พ.ศ.2533 นวนิยายของปิยะพรมีลักษณะเด่นคือ มีเนื้อหาและแนวคิดสัมพันธ์กับบริบททางสังคม โดยนำเสนอผ่านภาษาวรรณศิลป์ ทั้งนี้ ผู้แต่งใช้ประเด็นในสังคมเป็นวัตถุดิบและเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งาน ความดีเด่นของนวนิยายเห็นได้จากรางวัลวรรณกรรมที่ได้รับ อาทิ รางวัลจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ เรื่องที่ได้รับรางวัลคือ *ใต้เงาตะวัน* ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทนวนิยาย ประจำปี 2543 *ทรายสีเพลิง* ได้รับรางวัลชมเชยประเภทนวนิยาย ประจำปี 2537 และ *บัลลังก์แสงเดือน* ได้รับรางวัลชมเชยประเภทนวนิยาย ประจำปี 2545 รางวัลจากโครงการประกวดหนังสือดีเด่น 7 Book Awards เรื่อง *บัลลังก์แสงเดือน* ได้รับรางวัลชมเชย ในการประกวดครั้งที่ 1 ปี 2547 และ *ลับแลลายเมฆ* ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่น ประจำปี 2549 นอกจากนี้ นวนิยายเรื่อง *รากนครา* ยังได้รับคัดเลือกให้เข้ารอบสุดท้ายการประกวดรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์แห่งอาเซียนหรือซีไรท์ (S.E.A.WRITE AWARD) ประจำปี 2543 อีกด้วย

นอกจากการเผยแพร่นวนิยายผ่านรูปแบบหนังสือ นวนิยายหลายเรื่องของปิยะพรได้นำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ อาทิ *ตะวันทองแสง* *ทรายสีเพลิง* *ดอกไม้ในป่าหนาว* *ไต้ร่มไม้เลื้อย* *เรือนศิรา* *รากนครา* และ *บ้านร้อยดอกไม้* รวมถึงความแพร่หลายของนวนิยายที่มีกลุ่มผู้อ่าน “แฟนคลับ” เข้าไปแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกันในเว็บไซต์ของปิยะพรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง นอกจากนี้แล้วยังมีผู้ศึกษาวิจัยนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมไว้หลายประเด็น แต่ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาวิจัยในประเด็นที่ว่าด้วยการสร้างตัวละคร สถานภาพและบทบาทของตัวละคร การแสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง รวมถึงลักษณะเด่นด้านการใช้ภาษา เช่น พิศมร แสงสัตยา (2544) เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง *การวิเคราะห์นวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม* อภิรัตน์ โมทนียชาติ (2547) เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง *การใช้ภาษาเพื่อสื่อจินตภาพในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม* ภพ สวัสดิ์ (2550) ศึกษาเรื่องลักษณะเด่นในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม ปิ่นหล้า ศิลาบุตร (2551) ศึกษาเรื่องสถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม สุวรรณ ตันเจริญ (2551) ศึกษาเรื่องการสร้างตัวละครกับการนำเสนอมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม และพัชรिता หนองคง (2552) เสนอสารนิพนธ์เรื่อง *วิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของปิยะพร ศักดิ์เกษม พ.ศ. 2537 - 2550*

ตัวอย่างทั้งหมดที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่านวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมได้รับความสนใจทั้งจากผู้อ่าน ผู้จัดละคร รวมถึงนักวิชาการที่นำมาศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.2544-2552 อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่านวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมยังมีลักษณะเด่นที่น่าสนใจและยังไม่มีการศึกษามาก่อน คือการใช้ประเด็นทางสังคมเป็นแก่นเรื่อง ซึ่งนอกจากจะทำให้นวนิยายน่าสนใจด้วยเนื้อหาที่ “ร่วมสมัย” แล้ว ยังจะแสดงให้เห็นพันธกิจของผู้แต่งรวมไปถึงพันธกิจของวรรณกรรม นั่นคือ ผู้แต่งใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือสื่อสารประเด็นทางสังคมกับผู้อ่าน ชี้นำให้ผู้อ่านมองเห็นความเป็นไปของสังคม ชี้ให้เห็นสาเหตุของปัญหาใน

สังคม พร้อมทั้งเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหา ประเด็นดังกล่าวยังไม่มี การนำมา ศึกษาเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับชีวประวัติและทัศนะส่วนตัวของ ผู้แต่ง อันจะเน้นย้ำพันธกิจของผู้แต่งให้ชัดเจนขึ้น ในบทความนี้ผู้วิจัยจึงจะ นำเสนอผลการศึกษา โดยเน้นเรื่องพันธกิจของนักประพันธ์และความสัมพันธ์ ระหว่างวรรณกรรมกับชีวประวัตินักประพันธ์จากนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรม นักประพันธ์และสังคม รวมทั้ง ความสำคัญของพุทธศาสนาในฐานะหลักยึดเหนี่ยวของสังคมไทย อันจะเป็น ประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมไทย ในฐานะ “พลังทางปัญญา” และเป็นแนว ทางการวิจารณ์วรรณกรรมเชิงชีวประวัติได้อีกประการหนึ่ง ดังจะนำเสนอเป็น ประเด็นต่อไปนี้

ชีวประวัติของปิยะพร ศักดิ์เกษมที่สัมพันธ์กับการสร้างสรรค์วรรณกรรม

ภาพที่ 1 ปิยะพร ศักดิ์เกษม

ภาพจาก: นิตยสาร happiness

ปีที่ 11 ฉบับ ต.ค.-ธ.ค. 2555

ปิยะพร ศักดิ์เกษม เป็นนามปากกา ของนันทพร ศานติเกษม (สกุลเดิม สุนทรส) เป็นชาวจังหวัดชลบุรี มีบรรพบุรุษ เป็นชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากทำการค้า ทำ กิจการประมงและเป็นนายอากรที่จังหวัด ชลบุรี ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ด้านการศึกษา ปิยะพรเริ่มศึกษาระดับประถมศึกษาที่ โรงเรียนอนุบาลชลบุรี และศึกษาต่อระดับ มัธยมศึกษาที่โรงเรียนแมรีอิมมาคูเลต คอนแวนต์ จากนั้นย้ายไปเรียนที่โรงเรียน เซนต์โยเซฟคอนแวนต์ กรุงเทพมหานคร เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ก็สอบ เข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษาที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับปริญญา ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา

หลังจากนั้นสอบบรรจุเข้ารับราชการครูที่โรงเรียนชลบุรีสุขบพ ปัจจุบันลาออกจาก
ราชการมาประกอบอาชีพนักเขียนเพียงอย่างเดียว

ปิยะพร ศักดิ์เกษมเริ่มสร้างสรรค์วรรณกรรมอย่างจริงจังหลังสำเร็จ
การศึกษาและแต่งงานมีครอบครัว โดยมีพื้นฐานรักการอ่านมาจากบิดาซึ่งเป็น
บัณฑิตจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้สนับสนุนให้รัก
การอ่าน และมีมารดาให้ความรู้เพิ่มเติมประกอบการอ่านหนังสือ ปิยะพรจึงเป็น
“นักอ่าน” ที่อ่านหนังสือมาก อ่านอย่างละเอียด และอ่านอย่างหลากหลาย

ชีวประวัตินักประพันธ์ข้างต้น โดยเฉพาะประสบการณ์การเป็น “ครู”
ส่งผลให้ปิยะพรมีคลังประสบการณ์ในการเรียนรู้ชีวิตมนุษย์มากเพียงพอสำหรับ
เป็นวัตถุดิบในการสร้างงาน ทั้งยังทำให้งานเขียนของปิยะพรมีลักษณะมุ่งอธิบาย
แจกแจงรายละเอียดและสื่อสารต่างๆ ที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจน ลักษณะเช่นนี้
สอดคล้องกับอุปนิสัยของ “ครู” ประกอบกับการแสดงทัศนะของปิยะพรที่ปรากฏ
ผ่านบทสัมภาษณ์ในสื่อต่างๆ แสดงให้เห็นวิถีคิดและความตั้งใจในฐานะผู้แต่ง ว่า
ต้องการสื่อสารและชี้นำความคิดบางประการต่อผู้อ่าน

นวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม แสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับชีวประวัติ
ทั้งในด้านที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับคุณยายกับส่วนที่สะท้อนประสบการณ์การ
เป็นครูของผู้แต่ง ดังปรากฏในนวนิยายของปิยะพรที่ให้ความสำคัญแก่การมีผู้ใหญ่
เป็นหลักให้กับคนในครอบครัว มีการสร้างตัวละคร “ผู้สอน” เช่น คุณป้ากมลาสน์
อรพิม น้าโชค ย่าวัว แม่วัน ตัวละครที่มีอาชีพครู เช่น ครูนารี สาลิน ดวงลดา บุรี
หรือการใช้ภาษาที่มีลักษณะของการอบรมสั่งสอนในนวนิยาย

ด้านความเชี่ยวชาญด้านศิลปะ ปิยะพรสร้างตัวละครหลายเรื่องให้ทำงาน
ด้านศิลปะ เช่น มณฑนากร สถาปนิก รวมถึงการใช้ฉากสถานที่เกี่ยวกับ
พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ การแทรกเกร็ดความรู้เกี่ยวกับศิลปะ การใช้ความเปรียบ
เกี่ยวกับภาพศิลปะ ในนวนิยายหลายเรื่องล้วนสัมพันธ์กับการเป็นนักศิลปะของผู้
แต่ง อาทิ การสร้างตัวละครสาลินในเรื่องระบำดาว ให้จบการศึกษาระดับปริญญา

โทด้านศิลปะจากฝรั่งเศส เช่นเดียวกับตัวละคร รสชา ในเรื่อง *ตะวันทองแสง* ที่จบปริญญาตรีเกียรตินิยมจากคณะมัณฑนศิลป์ รวมถึงการแทรกเกร็ดความรู้เกี่ยวกับแนวนิยมทางศิลปะ เช่นในเรื่อง *ตะวันทองแสง*

โรโคโค คือแนวนิยมทางศิลปะ ที่มีอิทธิพลในยุโรป เมื่อประมาณ ค.ศ.1700-1790 มีจุดเริ่มต้นที่ฝรั่งเศส โดยมีจุดศูนย์กลางอยู่ในราชสำนักฝรั่งเศส เป็นศิลปะที่เน้นในเรื่องความงดงาม บอบบาง กระจุ้มกระจิม นิยมใช้เส้นสายที่อ่อนพลิ้ว คดโค้ง มีลวดลายที่นุ่มนวล สีสันสดชื่น อ่อนใส (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2534: 79)

หรือการใช้ความเปรียบเกี่ยวกับภาพศิลปะในเรื่อง *น้ำเพชร*

ผมว่าคุณเหมือนนางไม้...เอาเถอะ ถ้าไม่อยากเหมือนนางไม้ เอาเป็นว่าเหมือนวินัสก็ได้ ภาพวาดวินัสของบอตติเชลลี ตอนที่โผล่ขึ้นมาจากฟองคลื่นในมหาสมุทร...”

(ภาพ *The Birth of Venus* ของซันโดร บอตติเชลลี (Sandro Botticelli, ค.ศ.1445-1510) จิตรกรชาวอิตาลี) (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2551: 65)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นการใช้ภาษาที่ให้รายละเอียดลักษณะงานศิลปะอย่างชัดเจนและกลมกลืนกับเนื้อหาของเรื่อง สอดคล้องกับการที่ผู้แต่งมีความรู้เกี่ยวกับศิลปะเป็นอย่างดี

ในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมปรากฏแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนและการใช้หลักพุทธธรรมแก้ไขปัญหา จากการสัมภาษณ์ ปิยะพรเล่าให้ฟังว่า ตนเองแม้จะเรียนโรงเรียนคริสต์ที่ต้องท่องบทสวดและไปโบสถ์ แต่ทุกเช้าจะต้องใส่บาตรกับคุณยายและไปวัดทุกวันพระ ตนจึงซึมซับหลักคำสอนของทั้งสองศาสนา โดยเฉพาะที่มักปรากฏเป็นคำสอนในนวนิยายคือความรักที่พึงมีต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียม มีความเมตตาต่อกันและหมั่นให้อภัยกัน แนวคิดเหล่านี้สอดคล้อง

กับทั้งหลักศาสนาคริสต์และศาสนาพุทธ คำสอนเรื่องการดำรงตนอยู่ในศีลในธรรมตามหลักศาสนาพุทธ ทั้งนี้ ปิยะพรต้องการสื่อว่า ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์โดยไม่จำกัดเพศ การมองมนุษย์ทุกคนในฐานะมนุษย์คนหนึ่งว่ามีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน จะสร้างความสุขสงบในสังคมได้ การดำเนินชีวิตในลักษณะนี้ตรงกับหลักมนุษยธรรมและหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนา ดังปรากฏในบทสัมภาษณ์ที่ว่า “ดิฉันเป็นนักมนุษยนิยม เพราะไม่เคยมองว่าหญิงเหนือกว่าชายหรือมองว่าชายเหนือกว่าหญิง แต่มองว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีความแตกต่าง เป็นความแตกต่างที่อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ทุกเพศ รวมทั้งเพศที่สามด้วย ถ้าต่างฝ่ายต่างรู้จักหน้าที่ของตัวเอง ยอมรับในความแตกต่างของเพศอื่น ให้เกียรติกัน เข้าใจกันและมีเมตตาต่อกัน” (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, สัมภาษณ์ 22 มกราคม 2554)

การแสดงทัศนะที่ชัดเจนของปิยะพร ศักดิ์เกษม นอกจากจะปรากฏผ่านบทสัมภาษณ์แล้ว ยังปรากฏจากการใช้คำนำนักเขียนซึ่งเทียบได้กับคำประกาศเจตนา (manifesto) อันหมายถึง ข้อเขียนหรือคำพูดที่ประกาศต่อสาธารณชนโดยทั่วไปเป็นคำประกาศเจตนาทางการเมือง ศาสนา ปรัชญาหรือหลักการทางวรรณคดี และความเชื่อต่าง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545: 250) คำนำนักเขียนถือเป็นคำประกาศเจตนาของปิยะพรในลักษณะหนึ่ง กล่าวคือ เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่แต่ง และผู้แต่งนำมาประกาศต่อสาธารณชน คำนำนวนิยายจึงเป็นส่วนที่สามารถถ่ายทอดความคิดและแสดงทัศนะของผู้แต่งได้ เช่นตัวอย่างจากคำนำเรื่อง *ลำนํ้าในลมหนาว* ที่แสดงทัศนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตว่า

ในชีวิตของคนเราทุกคนต้องได้พบทั้งเรื่องดีและเรื่องร้าย ไม่ต่างจากการต้องได้พบทั้งวันที่ท้องฟ้าแจ่มใส แสงแดดอ่อนอุ่น และวันที่ท้องฟ้ามีดมืดมัวมนด้วยสายลมหนาวเหน็บรุนแรงพัดกระหน่ำ

ไม่มีใครสามารถกำหนดให้ตนเองและผู้เป็นที่รักได้พบแต่เรื่องดี ปกป้องให้พ้นจากเรื่องร้ายได้ตลอดไป

เช่นเดียวกับที่เราไม่สามารถกำหนดให้ท้องฟ้าแจ่มใส แสงแดด
อ่อนอุ่นอยู่ได้ทุกวันชั่วนาตาปี

การเตรียมตัวเตรียมใจให้พร้อมรับเพื่ออยู่ในช่วงเวลา
แห่งความทุกข์ยากนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็น ไม่มีอะไรดีไปกว่า
ศิลปะ สำหรับการเลือกเส้นทางกับวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม สติ
สำหรับความแน่วแน่มั่นคง และ ปัญญา สำหรับการพิจารณา
ทั้งทุกข์และสุข ทั้งสามสิ่งนี้จะทำให้เรายืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลาง
ลมพายุ...อาจถึงขั้นร้องเพลงและเต้นรำได้ท่ามกลางสายฝน
กระหน่ำ...

เป็นเพราะความดี เพราะศิลปะ เพราะธรรม...มิใช่เพียง
แค่เพราะความเก่งกาจเท่านั้นที่จะทำให้ผู้คนได้พบเสียงลำน่านา
แว่วหวานนี้ ท่ามกลางเสียงอื้ออึงของลมพายุอันเหินห่าง

คำนำข้างต้นกล่าวถึงความผันผวนของชะตากรรมชีวิต ผู้แต่งแสดง
ทัศนะว่าการเผชิญกับปัญหาจำเป็นต้องนำหลักพุทธธรรมเรื่องศิลปะ สติ และปัญญา
มาใช้ เป็นการดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทันและไม่ประมาท ทำให้ก้าวข้ามชะตากรรม
ผ่านพ้นอุปสรรคไปได้ สอดคล้องกับแก่นเรื่องนวนิยายเรื่องนี้ที่ผู้แต่งต้องการ
นำเสนอความคิดที่ว่า อุปสรรคต่างๆ ในชีวิต มนุษย์สามารถเอาชนะได้ด้วย
ความเข้มแข็งของจิตใจ และความเข้มแข็งของจิตใจนั้นจะต้องมีพื้นฐานจากการใช้
หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางจึงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคและยืนหยัด
ได้อย่างงดงาม

นอกจากนั้น ปิยะพร ศักดิ์เกษมได้ใช้ชีวประวัติบางส่วนของบุคคลใน
ตระกูลที่ทำกิจการประมงและเป็นนายอากรของจังหวัด เป็นแรงบันดาลใจในการ
สร้างสรรค์นวนิยายชุด ได้แก่เรื่อง ในวาระวัน ตะวันเบิกฟ้า ขอบฟ้าราตรี และ
ดั่งลมหวาน จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้แต่งใช้ข้อมูลทั้งจากคำบอกเล่า ภาพถ่าย
รวมถึงการค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ นวนิยายชุดนี้ใช้จาก
สถานที่จริงคือ ชุมชนบางปลาสร้อย ปัจจุบันคืออำเภอหนึ่งในจังหวัดชลบุรีบ้านเกิด

ของผู้แต่ง ซึ่งนอกจากจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างชีวประวัติกับนวนิยายแล้ว นวนิยายชุดนี้ยังมีคุณค่าเชิงสังคมคือ เป็นบันทึกชีวประวัติของบุคคลและวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนบางปลาสร้อยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา เช่นในวรรณ มีการกล่าวถึงถนนวิจิตรปราการว่าเป็นถนนเส้นที่เจริญที่สุดในสมัยนั้น มีการอธิบายวิธีการเก็บกระดานหาหอยแครงเลี้ยงชีพของคนในชุมชนซึ่งผู้แต่งให้สัมภาษณ์ว่า คุณยายเล่าให้ฟัง เป็นต้น

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชีวประวัติผู้แต่งกับวรรณกรรม แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมแวดล้อมตัวผู้แต่ง ทั้งยังช่วยสนับสนุนบทบาทหน้าที่และพันธกิจของผู้แต่งให้ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ยังแสดงถึงพันธกิจของวรรณกรรมในฐานะเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความคิดของผู้แต่ง และเป็นบทบันทึกข้อมูลทางสังคมที่มีค่ายิ่ง

หัวข้อต่อไปเป็นการสำรวจแก่นเรื่องในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า ประเด็นต่างๆ ที่ผู้แต่งเลือกสรรมานำเสนอในงานเขียนจะเกี่ยวข้องกับพันธกิจกับพันธกิจนักประพันธ์ได้อย่างไร

สำรวจแก่นเรื่องในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม

ผู้วิจัยเลือกศึกษานวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมที่ได้รับการตีพิมพ์รวมเล่มตั้งแต่ พ.ศ.2534-2553 จำนวนทั้งสิ้น 19 เรื่อง ได้แก่ ตะวันทองแสง (พ.ศ.2534) ระเบิดดาว (พ.ศ.2535) ทรายสีเพลิง (พ.ศ.2536) ไตรัมไม้เลื้อย (พ.ศ.2537) ดอกไม้ในป่าหนาว (พ.ศ.2537) กิ่งไม้ใบรัก (พ.ศ.2538) เรือนศิรา (พ.ศ.2539) ทางสายธาร (พ.ศ.2541) ใต้เงาตะวัน (พ.ศ.2542) ในบ่วงมนตรา (พ.ศ.2543) บัลลังก์แสงเดือน (พ.ศ.2544) ลับแลลายเมฆ (พ.ศ.2545) บ้านร้อยดอกไม้ (พ.ศ.2546) ในวราวัน (พ.ศ.2548) วาวพลอย (พ.ศ.2549) ตะวันเบิกฟ้า (พ.ศ.2550) น้ำเพชร (พ.ศ. 2551) แต่ดวงดาวในดวงใจ (พ.ศ.2552) และสำเนาในลมหนาว (พ.ศ.2553) เพื่อแสดงให้เห็นว่า พันธกิจในฐานะนักประพันธ์ของปิยะพร ศักดิ์เกษมคือ การใช้ประเด็นในสังคมร่วมสมัย เป็นต้นว่าประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ความ

หลากหลายและความรุนแรงทางเพศ การใช้พุทธธรรมแก้ปัญหาเป็นแก่นเรื่องในนวนิยาย ทั้งนี้แก่นเรื่องในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม จัดกลุ่มตามประเด็นได้ดังนี้

1. คุณค่าและศักดิ์ศรีของเพศหญิงในสังคมชายเป็นใหญ่

ความเสียเปรียบของเพศหญิงในสังคมชายเป็นใหญ่ เป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแก่นเรื่องคุณค่าและศักดิ์ศรีของเพศหญิง นวนิยายเรื่อง *ตะวันทอแสงและระบำดาว* มีแก่นเรื่องคือ ในโลกยุคปัจจุบันความเข้มแข็งในจิตใจของเพศหญิงเท่านั้นที่จะช่วยให้เธอยืนหยัดอย่างเสมอภาคทัดเทียมกับเพศชาย ความเข้มแข็งในจิตใจนี้หมายถึงความเข้มแข็งในอันที่จะรักษาคุณค่าและศักดิ์ศรีในฐานะ “เพศหญิง” เอาไว้ โดยไม่หวั่นไหวกับความปรารถนาภายในและการผูกติดกับภาวะ “ฟุ้งฟิง” ในลักษณะเดียวกันนี้นวนิยายเรื่อง *บ้านร้อยดอกไม้* ก็ได้แสดงให้เห็นคุณค่าและความเข้มแข็งของเพศหญิงไว้ในแก่นเรื่องเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผู้แต่งยังเสนอความคิดว่าการตัดสินใจของคุณค่าของเพศหญิงมิได้ตัดสินจากพรหมจรรย์โดยเฉพาะในกรณีที่ถูกข่มขืนดังปรากฏในเรื่อง *ลับแลลายเมฆ*

2. คุณค่าความเท่าเทียมของมนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชน

ผู้วิจัยพบว่านวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม นำเอาเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมสมัยมาผูกเป็นแก่นเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนความเท่าเทียมกันในฐานะเพื่อนร่วมโลก โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเพศสถานะ (gender) มาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้แต่งพยายามแสดงให้เห็นผลดีของการยอมรับความหลากหลายทางเพศว่าจะทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยการสร้างมาตรฐานในการประเมินค่าและการยอมรับคุณค่าของมนุษย์ที่ความดีและการกระทำ มิใช่ธรรมเนียมทางเพศ แนวคิดสำคัญดังกล่าวปรากฏอยู่ในเรื่อง *กิ้งไก่ใบรักเรือนศิรา ไต้เงาตะวัน วาวพลอย น้ำเพชร และแต่ดวงดาวในดวงใจ*

3. ความอาฆาตพยาบาทและการมุ่งเอาชนะ

นวนิยายเรื่อง *ทรายสีเพลิง* ใช้หลักจิตวิทยาวัยเด็กสร้างลักษณะและภาวะแวดล้อมของตัวละครเอกฝ่ายหญิงเพื่อสื่อแก่นเรื่องที่ว่า ความอาฆาตแค้นและการ

มุ่งเอาชนะโดยไม่สนใจผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทำร้ายทั้งตนเองและบุคคลรอบข้าง ในลักษณะนี้ นวนิยายเรื่อง*ได้ร่มไม้เลื้อย* และ*บัลลังก์แสงเดือน* ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครและแก่นเรื่องแบบเดียวกัน ซึ่งเชื่อมโยงได้กับแก่นเรื่องกลุ่มที่ 4

4. การใช้หลักพุทธธรรมแก้ไขปัญหา

สำหรับนวนิยายเรื่อง*ดอกไม้ในป่าหนาว* ทางสายธาร ใน*ปวงมนตรา* ใน*วารวัน ตะวันเบิกฟ้า* และ*ลำนำในลมหนาว* ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งใช้หลักพุทธธรรมเป็นแก่นเรื่อง ด้วยการนำเสนอความคิดที่ว่าความสงบของจิตใจที่มีธรรมะ และการดำเนินชีวิตด้วยการใช้พุทธธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจะนำพาชีวิตไปสู่ความสงบสุขที่แท้จริง ทั้งนี้ผู้แต่งจงใจสอดแทรกและสอนธรรมะเพื่อให้ผู้อ่านนำหลักพุทธธรรมไปใช้แก้ไขปัญหาและใช้ในการดำเนินชีวิต

กล่าวได้ว่า ประเด็นข้างต้นที่นำมาแสดงด้วยการจัดเป็นกลุ่มนั้น เป็นประเด็นสำคัญที่ปรากฏเป็นแก่นเรื่องหลักในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม ประเด็นดังกล่าวปรากฏเด่นชัดและเป็นประเด็นที่สามารถนำมาเชื่อมโยงสนับสนุนกันได้ ซึ่งทั้ง 4 ประเด็นนี้ ยังไปปรากฏเป็นประเด็นย่อยๆ ในนวนิยายทุกเรื่อง เป็นการสร้างแก่นเรื่องรองที่ช่วยสนับสนุนแก่นเรื่องหลักให้เด่นชัดขึ้น ทั้งยังแสดงการปรากฏซ้ำของประเด็นที่ผู้แต่งตั้งใจนำเสนอ เป็นการเน้นย้ำความสำคัญของทั้ง 4 ประเด็นในฐานะความคิดสำคัญ

การจัดกลุ่มแก่นเรื่องข้างต้นพิจารณาจากกลวิธีการนำเสนอแก่นเรื่องอันเป็นกลวิธีสำคัญที่ช่วยสนับสนุนและขับเคลื่อนความคิดสำคัญที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ ซึ่งวิธีการพิจารณากลวิธีการนำเสนอแก่นเรื่องสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบของวรรณกรรม ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบทุกๆ ส่วนจะต้องสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างมีเอกภาพ แก่นเรื่องจึงเป็นความคิดสำคัญที่ควบคุมให้ทุกองค์ประกอบนำเสนอความคิดไปในทิศทางเดียวกัน และทำให้เรื่องมีเอกภาพ และหากพิจารณาว่านวนิยายเป็นเรื่องเล่าประเภทหนึ่งคือ “narrative fiction” การพิจารณาองค์ประกอบของนวนิยาย จึงเป็นการพิจารณากลวิธีการเล่าเรื่อง

นวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมใช้กลวิธีการเล่าเรื่องคือ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการสร้างโครงเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจแก่นเรื่องได้ทั้งในส่วนของการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง รวมถึงกลวิธีการใช้ผู้เล่าเรื่องและการนำเสนอเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องจากนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีที่ผู้แต่งเลือกใช้กับแก่นเรื่องหรือความคิดสำคัญที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ ดังปรากฏผลจากการศึกษาว่า แก่นเรื่องในนวนิยายของปิยะพร นั้นเป็นประเด็นสำคัญในสังคมร่วมสมัย ในลักษณะนี้จึงเห็นว่าผู้แต่งใช้นวนิยายเป็นเครื่องมือในการแสดงสภาพความเป็นไปของสังคมซึ่งถือเป็นพันธกิจประการหนึ่งของนักประพันธ์ที่พึงมีต่อสังคมดังจะอภิปรายต่อไป

ปิยะพร ศักดิ์เกษมกับพันธกิจในฐานะนักประพันธ์

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายถึงพันธกิจนักประพันธ์ อันหมายถึงภาระหน้าที่ในฐานะนักประพันธ์ที่พึงมีต่อสังคม ภาระหน้าที่ดังกล่าวเป็นการพิจารณาความเป็นไปของสังคมและนำมาถ่ายทอดผ่านงานเขียนด้วยมุมมองและทัศนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและสังคม ดังที่เมื่อนักวิชาการให้ความหมายคำว่า “พันธกิจ” โดยอ้างอิงจากการศึกษาวิพนธ์ไทยสมัยใหม่ว่า หมายถึง ภาระหน้าที่ของกวีในฐานะที่เป็นผู้สร้างศิลปะด้านภาษา และเป็นปราชญ์ทางภาษาผู้จะมีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมของสังคม พันธกิจของกวีมิใช่กฎบัญญัติที่ตั้งขึ้นเพื่อให้กวีประพฤติปฏิบัติ แต่เป็น “สถานภาพ” และทัศนคติของสังคมที่มองกวี รวมทั้งความคาดหวังจากกวี หรืออาจเป็นความมุ่งมาดของกวีที่มองดูตนเองว่า มีการกิจและหน้าที่ประการใดบ้าง ต่อผู้อ่านงานของตน ต่อสังคมและต่อโลกโดยรวม (สุจิตรา จงสถิตยวัฒนา, 2541: 21)

ภารกิจและหน้าที่ของกวีหรือผู้แต่งที่มีต่อผู้อ่าน สังคม และโลกโดยรวม ปรากฏผ่านวรรณกรรมในลักษณะการนำเสนอปัญหา การนำเสนอภาพสะท้อนสังคม และการชี้แนะความคิดที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยมุมมองที่หลากหลาย ทั้งยังมีการเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาก็กับผู้อ่าน โดยเฉพาะเมื่อผู้แต่งมีสถานภาพเป็นทั้งนักเขียนและคนในสังคมในยุคสมัยที่ตนมี

ชีวิตอยู่ การนำเสนอประเด็นและปัญหาสังคมจึงเป็นพันธกิจของนักประพันธ์ที่ปรากฏผ่านวรรณกรรมอย่างชัดเจน

1. พันธกิจนักประพันธ์ในการนำเสนอและวิพากษ์ปัญหาสังคม

1.1 การเลี้ยงดูเด็กและปัญหาครอบครัว

นวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมกล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กว่ามีผลต่อพฤติกรรมทั้งที่ติงาม เกือบด ก้าวร้าว และเบี่ยงเบน การเลี้ยงดูเด็กในแต่ละเรื่องสัมพันธ์กับสภาพครอบครัว กล่าวคือ หากเป็นครอบครัวที่พ่อแม่มีสภาวะจิตใจดีงาม หรือมีญาติผู้ใหญ่ที่จิตใจดีคอยช่วยเหลือ เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ แต่หากครอบครัวแตกแยกมีปัญหาหย่าร้าง พ่อแม่ไม่ยึดมั่นคุณธรรม คอยส่งเสริมลูกในทางที่ผิด เด็กก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความบกพร่องและขาดความสุขในชีวิต ในประเด็นเหล่านี้ผู้แต่งชี้ให้เห็นว่าการเลี้ยงดูเด็กเป็นเรื่องละเอียดอ่อน แต่ก็เป็นเรื่องสำคัญที่คนในสังคมควรให้ความสนใจ เพราะการเลี้ยงดูเด็กก็คือการสร้างคนที่จะส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาสังคมต่อไป

ประเด็นที่ว่าครอบครัวอบรมเลี้ยงดูเด็กมีผลต่อพฤติกรรมติงาม เกือบด ก้าวร้าว หรือเบี่ยงเบนปรากฏในเรื่อง *ดอกไม้ในป่าหนาว* ที่กล่าวถึงการเลี้ยงดู งาม สรรพกับดวงลดา นำโชคอบรมเลี้ยงดูงามสรรพให้มองคนที่จิตใจดีและเห็นความสำคัญของธรรมชาติรอบตัว ในขณะที่ดวงลดาถูกเลี้ยงให้เห็นความสำคัญของความก้าวหน้าด้านการทำงานและฐานะมากกว่าจิตใจ ในลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีผลต่อพฤติกรรมที่ติงามหรือเกือบดได้ หรือใน *ทราวิสเพลิง* การปลูกฝังคุณธรรมของครูนารีที่ส่งผลให้บุรีเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรมสามารถต้านทานอารมณ์ความรู้สึกที่จะพาให้ตกต่ำได้

“บ๊องอย่าเขี้ยวนะลูก อย่าคิดว่าชีวิตจิตใจของมนุษย์คนอื่นไม่มีความหมาย...ยังมีเป็นผู้ชาย ยิ่งต้องระวังให้มาก ดูพ่อของบ๊องเป็นตัวอย่าง เราต้องเป็นเสาเอกของบ้าน ต้องตั้งมั่นอยู่ในที่อันควรมันคงด้วยคุณธรรม อย่าสร้างบาปไว้กับใครถ้าไม่คิดจะรักใคร่เลี้ยงดูหรือยกย่องเขาจริงจิง...”

“คนเรามีชีวิตจิตใจ มีความหลากหลาย...สร้างเรื่องเอาไว้มันก็จะยุ่ง สร้างกรรมเอาไว้มันก็จะตามมาสนองไม่วันใดก็วันหนึ่ง...ดูอย่างพวกนี้นั่นไง ทนายเกิดขึ้นมาก็เพราะแม่หวังจะเอาไว้ใช้เป็นเครื่องมือต่อรอง ฝ่ายพอกับยากี้หวังจะเอาไว้ผูกเอาไว้มัดให้เขาอยู่รับใช้ตัว แล้วก็ไม่ได้อย่างที่คิดกันไว้ทั้งสองฝ่าย เฮ้อ! จนป่านนี้ยายยังไม่เข้าใจเลยนะ ว่าคุณหญิงศิริแก่นึกยังโง่งมถึงได้ใช้วิธีผูกคนไว้ใช้มันเซยพันสมยอมมาตั้งนานแล้ว...ถ้าเป็นยี่สิบสามสิบปีก่อนก็ไปอย่าง ผู้หญิงต้องยอมเป็นเมียรองอยู่ในบ้าน เพราะไม่มีทางไป เลี้ยงตัวเองไม่ได้ แต่แม่ของทนายเขามีความรู้ ฟังตัวเองได้ และเขาก็เป็นคนทะเยอทะยานที่ทนอยู่มากจนทนายโตเท่านั้นก็เพราะหลงรักลูกชายคุณหญิงแท้ๆ...” (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2536: 101-102)

คำสอนของขุนารีที่ปลูกฝังความคิดเรื่องคุณธรรมที่ผู้ชายควรปฏิบัติต่อผู้หญิงให้แก่บุรืตั้งแต่วัยเด็ก ได้หล่อหลอมความคิดและบุคลิกภาพของเขา ทำให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรมอันเป็นลักษณะของผู้ชายในอุดมคติที่ผู้แต่งเห็นว่าสังคมควรมี ลักษณะเด่นที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างตัวละครเพื่อนำเสนอแก่นเรื่องในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมคือ การสร้างตัวละคร “ผู้สอน” ให้เป็นตัวละครที่คอยชี้แนะ ชี้แนะวิธีการแก้ไขปัญหา และคอยสั่งสอนตักเตือน เช่นตัวละครแม่วันหรือยว่นซึ่งได้รับการสั่งสอนมาจากย่าวอีกทอดหนึ่ง ตัวละครคุณป้ากมลასน์ที่คอยอบรมสั่งสอนและช่วยแก้ไขปัญหามาให้หลานๆ ตระกูลเชิญอิสราชัย ทำให้ลูกหลานตระกูลเชิญอิสราชัยที่ไฝ่ดีกลายเป็นตัวละครที่คอยให้ข้อคิดตัวละครอื่นๆ ได้อีกทอดหนึ่ง เช่นเดียวกับตัวละครขุนารี ย่าของบุรืใน *ทรายสีเพลิง* ที่เป็นแบบอย่างให้บุรืและบุรืก็นำคำสอนเหล่านั้นมาแนะนำตักเตือนตัวละครทราย หรือตัวละครแม่ของมันตาใน *ลับแลลายเมฆ* ที่ปลูกฝังทัศนคติเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศให้กับมันตา ลักษณะดังกล่าวนี้สนับสนุนความสำคัญของผู้สูงอายุในสถาบันครอบครัวให้มีบทบาทในการเลี้ยงดูเด็กและการแก้ไขปัญหาครอบครัว

ในลักษณะที่ต่างกัน ครอบครัวของอัญมณีจากเรื่องน้ำเพชร กลับสร้างปมปัญหาที่รุนแรงในใจให้เธอตั้งแต่เด็กด้วยความคิดว่าเพศชายต้องเป็นใหญ่ในบ้านและในสังคม ซึ่งเป็นแรงกดดันให้อัญมณีรู้สึกเก็บกด และต่อต้าน จนเกิดความทะเยอทะยานที่จะเอาชนะ เพื่อให้ปู่ของเธอยอมรับ ดังตัวอย่างตอนหนึ่งว่า

ความคิดที่เกิดขึ้นรุนแรงจารึกในใจเธอมาแต่วัยเยาว์ ความคิดซึ่งฝังตรึงแน่นนี้มีเพียงความต้องการพิสูจน์ให้นายประวิทย์ได้เห็นกับตาว่า แม้ว่าจะเกิดมาเป็นเพศที่อ่อนด้อยในสายตาของเขา หากหลานสาวคนนี้ แกร่งกล้า มีความสามารถ และก้าวได้ไกลกว่าเพศชายที่เขายกย่องเชิดชูมากมายหลายเท่านี้

...เพราะความภาคภูมิใจในตนเองกับความคิดที่ว่าตนเองถูกจำกัด ถูกล้อมกรอบชีวิตอย่างไม่ยุติธรรม ทำให้อัญมณีรู้สึกราวกับมีภาระหนักอึ้งแบกไว้บนบ่า...ภาระที่ต้องพิสูจน์เพื่อตัวตนและเพศของเธอ ! (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2551: 16)

กล่าวได้ว่าบุคลิกภาพที่เข้มแข็งและมั่นใจในตนเองของอัญมณีเกิดจากแรงผลักดันของครอบครัวที่ให้ความสำคัญเพศชายมากกว่าเพศหญิง เธอจึงต้องพิสูจน์ตนเองด้วยการแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงก็มีศักยภาพไม่ด้อยไปกว่าผู้ชาย อัญมณีจึงพยายามเรียนและทำกิจกรรมให้เก่งกว่าหนุ่มมั่งมีน้องชายวัยไล่เลี่ยกัน เธอสอบได้ที่หนึ่งและได้รับเลือกเป็นหัวหน้าชั้นเรียนทุกปี ทั้งหมดนี้เป็นความกดดันที่อัญมณีต้องอดทนเพื่อพิสูจน์ตนเอง ความกดดันดังกล่าวทำให้อัญมณีมีพฤติกรรมก้าวร้าว เย็นชาโดยเฉพาะกับปู่และน้องชาย

นอกจากนี้ผู้แต่งยังกล่าวถึงปัญหาการหย่าร้างส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก เช่นเรื่องวาวพลอย ที่การแยกทางของพ่อแม่ทำให้ปรีดีที่แม่รับผิดชอบเลี้ยงดูต้องถูกส่งไปอยู่โรงเรียนประจำชายล้วนที่อังกฤษทำให้เขากลายเป็นคนเก็บกดเพราะการกดดันของแม่และการต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคม

ใหม่ ปรีดีทุกข์ทรมานกับสภาพนี้ และกลายเป็นคนที่ยอมรับความบกพร่องของตนเองไม่ได้ หรือตัวอย่างปัญหาการหย่าร้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กจากเรื่อง *แต่ดวงดาวในดวงใจ* ทำให้ตัวละครนกนกเป็นเด็กขาดความรักและแสดงออกด้วยความก้าวร้าวกับคนใกล้ชิด

พ่อกับแม่ของนกนกแยกทางกันเมื่อลูกคนเดียวอายุยังไม่เต็มเจ็ดขวบ แล้วทั้งสองฝ่ายก็แย่งสิทธิ์การเลี้ยงดู หลังจากปลุกลูกสาวขึ้นมาตอนกลางดึกของวันที่ตัดสินใจจะแยกทางจากกันเพื่อให้เด็กหญิงวัยหกขวบกว่าเลือก...ให้คำตอบมาเดี๋ยวนี้!ว่าจะอยู่บ้านพ่อหรือบ้านแม่...

เมื่อนกนกให้คำตอบไม่ได้ คีทใหญ่จึงเกิดขึ้น ทั้งพ่อและแม่ไม่รู้หรือไม่สนใจเลยว่าทั้งคู่เป็นต้นเหตุให้ลูกสาวทำที่นอนเปียกตอนกลางวันทุกวัน (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2552: 88)

ผู้แต่งชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมปัสสาวะรดที่นอนแบบ “เด็กมีปัญหา” ของนกนกเป็นผลมาจากการหย่าร้างของพ่อแม่ ในลักษณะเดียวกันประเด็นที่กล่าวถึงความขัดแย้งหรือพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่ก่อให้เกิดปัญหากับเด็กก็มีปรากฏในนวนิยายอีกหลายเรื่อง ดังนี้

ตัวอย่างจากเรื่อง *สำเนาในลมหนาว* แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ รวมถึงการแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ทำให้ลูกเกิดการซึมซับและแสดงออกเช่นเดียวกับพ่อแม่ เช่นตัวละครครีมาที่มีแต่ความแข็งแกร่งไร้หัวใจ ผู้แต่งเน้นย้ำและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างช่วงวัยของคณางค์พีสาวกับครีมาว่า ช่วงเวลาที่ครอบครัวแตกแยก คณางค์เริ่มมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะแยกแยะได้แล้วในขณะที่ครีมายังเป็นวัยรุ่น ประสพการณ์ชีวิตช่วงวัยรุ่นจึงมีผลโดยตรงต่อการหล่อหลอมความคิดและบุคลิกภาพของครีมา

ตัวอย่างของตัวละครฟ้าในเรื่อง *ลับแลลายเมฆ* ที่ปู่กับย่าไม่ยอมรับแม่ของเธอ พ่อจึงพาแม่ออกมาอยู่ด้วยกันที่ต่างจังหวัด และเมื่อพ่อตาย แม่

ซึ่งเจ็บใจกับการแสดงออกของปู่กับย่าที่ไม่ยอมรับความช่วยเหลือใดๆ การอยู่กันลำพังสองแม่ลูกในสภาพปากกัดตีนถีบ แม่ต้องทำงานหนักจนไม่มีเวลาดูแลฟ้า ทำให้สุดท้ายฟ้าถูกญาติที่มาอาศัยอยู่ด้วยข่มขืน ก็เป็นอีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งหรือพฤติกรรมของผู้ใหญ่ก่อให้เกิดปัญหากับเด็กทางอ้อม

ในประเด็นเรื่องการเลี้ยงดูเด็กผู้แต่งได้แทรกทัศนะเพื่อสื่อแก่นเรื่องที่ว่าการเลี้ยงดูเด็กเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องให้ความใส่ใจ และเป็นเรื่องสำคัญยิ่งสำหรับสังคม เช่นตัวอย่างจากเรื่องสำเนาในลมหนาว ที่เมื่อพ่อแม่และปู่ตาย คิตรก็เริ่มแสดงปัญหาเพราะคิดว่าไม่มีคนที่เป็นที่พึ่งและคนที่รักตนอยู่ด้วยแล้ว หรือในทรายสีเพลิง ที่คำพูดด้วยอารมณ์กดดันและเจ็บแค้นของแม่ที่พูดกับทรายทำให้ทรายฝังใจกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตวัยเด็ก ในประเด็นนี้ผู้แต่งใช้เสียงเล่าของผู้เล่าเรื่องและตัวละครครุฑารี่ซึ่งเป็นตัวละครผู้สอน แสดงทัศนะเรื่องการเลี้ยงดูเด็กว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ผู้ใหญ่ต้องระมัดระวัง

หากความเป็นพ่อเป็นแม่นั้นยากนัก มิใช่จะมีเพียง
แค่ความรักก็สามารถเลี้ยงดูให้ลูกเติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ทั้ง
กายและใจได้...คนเป็นแม่ต้องเพียบพร้อมในทุกสิ่ง โดยเฉพาะ
สุขภาพจิตที่มั่นคง เพื่อเป็นแบบอย่างให้หัวใจดวงน้อยๆ
ที่แสนบริสุทธิ์ได้ยึดถือ...

...และที่สำคัญ ต้องระวังตัวทุกอย่างก้าว ทั้งกาย วาจา
และใจ ด้วยพฤติกรรมบางอย่างอาจเปรียบประดุจการป้ายสี
สกปรกลงไปบนผ้าขาว...ยากแก่การซักล้าง ทำความสะอาด มี
แต่จะยิ่งซึมซับออกไปเป็นวงกว้าง! (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2536:
29-30)

กล่าวได้ว่าผู้แต่งพยายามเน้นย้ำความสำคัญของสถาบันครอบครัวโดยชี้ให้เห็นว่าพลังแห่งความรักจากพ่อและแม่ รวมถึงผู้ใหญ่ในครอบครัวจะช่วยเสริมสร้างพลังใจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่รุ่นลูกหลาน

โดยเฉพาะในภาวะที่ต้องเผชิญกับปัญหาของชีวิต และในช่วงวัยที่ต้องการแบบอย่าง รวมถึงการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

พันธกิจของนักประพันธ์ในการนำเสนอประเด็นทางสังคมและปัญหาสังคมในเรื่องการเลี้ยงดูเด็กและปัญหาครอบครัวผ่านนวนิยายนั้น ปรากฏอย่างหลากหลาย และเป็นประเด็นที่ปรากฏเด่นในนวนิยายของปิยะพร สื่อแสดงทัศนะของผู้แต่งว่าเด็กและสถาบันครอบครัวเป็นพื้นฐานหลักในการสร้างสรรค์สังคม

1.2 ความเสมอภาคทางเพศและแนวคิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศหรือแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นอีกประเด็นที่ปรากฏเด่นในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม นวนิยายหลายเรื่องกล่าวถึงค่านิยมชายเป็นใหญ่ ที่มีมุมมองว่าเพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอกว่าและด้อยกว่าเพศชาย เพศหญิงเป็นที่รองรับอารมณ์ทางเพศของเพศชาย ค่านิยมเหล่านี้เกิดจากทัศนคติของครอบครัวและทัศนคติของสังคมที่ได้รับการสืบทอดและปลูกฝังต่อๆ กันมาจนก่อให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศ ปัญหาการข่มขืน ปัญหาการติดเชื้อเอดส์จากสามี รวมถึงการถูกเหยียดหยามเพศสถานะอื่นๆ ในสังคม

ผู้แต่งต้องการแสดงให้เห็นว่าปัญหาประการหนึ่งของความไม่เสมอภาคทางเพศเกิดจากค่านิยมในสังคมชายเป็นใหญ่ที่ปลูกฝังทัศนคติเกี่ยวกับเพศ เช่น ความเข้มแข็งเป็นของเพศชาย ความอ่อนแอเป็นของเพศหญิง ทำให้เกิดการจำแนกความแตกต่างระหว่างเพศ และทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเพศในสังคม การปลูกฝังความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ที่สืบทอดกันมาปรากฏในนวนิยายหลายเรื่อง อาทิ *แต่ดวงดาวในดวงใจ* ปรากฏผ่านครอบครัวของวิวิศน์ หรือการสืบทอดความคิดมารุ่นต่อรุ่นในครอบครัวของอัญมณีจากเรื่อง *น้ำเพชร* ที่แสดงให้เห็นว่าค่านิยมชายเป็นใหญ่ถูกปลูกฝังและสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ซึ่งนอกจากประเด็นความไม่เท่าเทียมทางเพศในสังคมไทยแล้ว ความไม่เท่าเทียมทางเพศในสังคมโลกกับความไม่เท่าเทียมของเชื้อชาติ อันเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนก็เป็น

อีกประเด็นที่ผู้แตงนำมากล่าวถึงไว้อย่างกลมกลืน โดยแสดงให้เห็นว่าอัญมณีต้อง
 ดันรนให้ได้รับการยอมรับทั้งในระดับครอบครัวและในระดับสังคม ทั้งในฐานะเพชร
 หญิงและในฐานะชาวเอเชียในสังคมตะวันตก

แม่เมื่อยามที่ต้องไปเรียนและทำงานในต่างแดน
 อัญมณีก็เรียนหนักทำงานหนัก... ในฐานะที่เป็นคนต่างชาติผิว
 เหลือง...เธอต้องดันรนเพื่อพิสูจน์ตนเองอย่างหนักเช่นกัน และ
ใครว่าสังคมตะวันตกมีความเสมอภาคทางเพศ?...กฎหมายที่
ควบคุมไว้ต่างจากการยอมรับด้วยใจ...หญิงสาวต้องต่อสู้รุนแรง
เพื่อให้ได้รับการยอมรับในแง่นี้เช่นกัน (ปิยะพร ตักดิ์เกษม,
 2551: 204-เน้นข้อความโดยผู้วิจัย)

ปัญหาการข่มขืนเกิดจากทัศนคติของเพศชายที่คิดว่าเพศชาย
 เป็นฝ่ายได้เปรียบเสมอ ทัศนคตินี้ทำให้เพศชายเกิดความขี้ใจในการรุกรานทาง
 เพศเพศหญิง ผู้แตงจึงนำเสนอเนื้อหาที่กล่าวถึงเพศหญิงผ่านการสร้างตัวละคร
 หญิง 3 คน ใน 3 สถานภาพที่ถูกข่มขืน เพื่อสื่อความคิดที่ว่าไม่ว่าจะอยู่ในฐานะ
 หรือสถานภาพอย่างไรในสังคมก็มีโอกาสถูกข่มขืนได้ รวมถึงการนำเสนอเรื่อง
 ความได้เปรียบของเพศชายในกระบวนการทางกฎหมายและสังคมเมื่อต้อง
 พิจารณาปัญหาการข่มขืนนำเสนอผ่านเรื่องลับแลลายเมฆ ทั้งนี้ผู้แตงเสนอแนะ
 วิธีการแก้ปัญหาด้วยการตั้งคำถามให้คิดต่อการแก้ปัญหาต้องแก้ไขด้วยการ
 เปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในสังคมด้วยการมองความแตกต่างระหว่างเพศเป็น
 เรื่อง “ความแตกต่าง” ไม่ใช่ “เหนือกว่า” หรือ “ด้อยกว่า” ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้ต้อง
 เริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก ดังที่ผู้แตงใช้กลวิธีตั้งคำถามเพื่อเสนอแนะความคิด ดังนี้

หากท่ามกลางการเปลี่ยนไปของสิ่งเหล่านี้ ทัศนคติ
 ของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงกลับยังคงเดิม ยังคงยืนอยู่ในตำแหน่ง
 ของความ ‘เหนือกว่า’ เสมอ !

ทั้งหมดนั้นเกิดขึ้นเพราะ พ่อ แม่ ครูอาจารย์ไม่ได้
 อบรมเด็กผู้ชายให้เคารพและตระหนักถึงคุณค่าของเพศตรง

ข้าม ไม่ได้อบรมให้สำรวมในตัวเอง ไม่ได้อบรมให้เคารพ ให้
ยอมรับสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นใช่ไหม? (ปิยะพร ศักดิ์เกษม,
2545: 398-399)

นอกจากนี้ ผู้แต่งยังได้นำเสนอผลเสียของการไม่ยอมรับความ
แตกต่างหรือความหลากหลายทางเพศว่าเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น
ด้วยการตั้งคำถามว่าต้องรอให้เกิดความสูญเสียในครอบครัวก่อนหรือจึงจะเกิด
ความเข้าใจและยอมรับ ดังปรากฏในเรื่องวาวพลอย ที่นำเสนอผ่านความคิดของ
ตัวละครปณณ ที่คิดได้เมื่อปรีดีตายว่าหากแลกชีวิตปรีดีคืนมาได้ไม่ว่าจะเป็นเพศใด
เขาก็ยอมแลก ที่ว่า

หากปรีดีก็คือน้องชายคนเดียวของเขา ! ความคิดนี้
พุ่งเข้ากระแทกใจอย่างรุนแรง รสนิยมที่แตกต่างของปรีดีจะทำ
ให้ความเป็นพี่เป็นน้องนั้นขาดหายไปได้หรือ เขาจะยอมรับได้
ไหม ยอมรับสิ่งที่ปรีดีเป็นยอมรับเส้นทางที่ปรีดีเลือกเดิน
ถ้าการยอมรับนั้นจะสามารถคืนชีวิตให้ปรีดีได้..เขาก็
จะยอม !

ทว่าการยอมรับนั้นถึงขั้นต้องแลกด้วยชีวิตเช่นนั้น
เชียวหรือ... (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2549: 350)

ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่ามนุษย์แต่ละเพศมีสิทธิในการประพฤติ
ปฏิบัติหรือแสดงออกอย่างเท่าเทียมกัน ไม่จำเป็นต้องแบ่งแยกว่าอาชีพหรือความ
สนใจต้องผูกขาดเป็นของเพศใดเพศหนึ่ง เช่นในเรื่องแต่ดวงดาวในดวงใจ ตัวอย่าง
จากตัวละครวิวิศน์ ความอ่อนโยนประณีตในการใช้ชีวิตของวิวิศน์ทำให้หลายคน
เข้าใจว่าเธอเป็นพวกเบี่ยงเบนทางเพศทั้งที่ความจริงแล้วเธอเป็นผู้ชายที่มีความ
ละเอียดอ่อนและใส่ใจเพศหญิงมากกว่าผู้ชายทั่วๆ ไป ชอบทำงานบ้านและงาน
ฝีมือมากกว่าการเที่ยวเตร่แบบผู้ชาย ประเด็นนี้ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าความ
สนใจหรือกิจกรรมในชีวิตประจำวันไม่ใช่เรื่องที่จะนำมาตัดสินความเป็นเพศชาย
หรือเพศหญิง

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดนี้เป็นประเด็นที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอความคิดเรื่องความเสมอภาคทางเพศหรือแนวคิดสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ได้ชี้ให้ผู้ผู้อ่านมองเห็นสาเหตุของปัญหาว่ามาจากการปลูกฝังความคิดและค่านิยมของคนในสังคม วิธีการแก้ไขปัญหาคือ ความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่างระหว่างมนุษย์ในฐานะของมนุษย์คนหนึ่งคนหนึ่งในสังคมที่มีความเท่าเทียมกัน

2. พันธกิจของนักประพันธ์ในการชี้นำสังคมและถ่ายทอดหลักพุทธธรรม

การใช้พุทธธรรมเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจและใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาทั้งระดับส่วนตัวและส่วนรวมเป็นอีกประเด็นที่ปรากฏเด่นชัดในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม นวนิยายแต่ละเรื่องมีการกล่าวถึงเรื่องศีล สติ ปัญญา ความเมตตา และกฎแห่งกรรม รวมถึงเรื่องความเป็นอนิจจังและเวลาในชีวิต โดยใช้คำศัพท์ทางศาสนาหรือยกข้อความทางพุทธศาสนามาอ้างอิงประกอบ ผู้แต่งมักจะกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจเพื่อเชื่อมโยงกับการอ้างอิงหลักพุทธธรรม เช่น การใช้สติ ปัญญา และความเมตตาแก้ไขปัญหาชีวิต ดังปรากฏในเรื่อง *น้ำเพชร* ที่นำเสนอผ่านความคิดของตัวละครเอกคนที่พิจารณาปัญหาการติดเชื้อเอดส์จากสามีของพิมรดาด้วยสติ รวมถึงการใช้ปัญญาและความเมตตาช่วยพิมรดาแก้ไขปัญหาต่อไป ดังที่ว่า

เอาเถอะ ! แล้วเขาจะค่อย ๆ กล่อมเกล่าปลูกปลูกพิมรดา...มรสุมชีวิตที่หญิงสาวผู้นั้นกำลังประสบเป็นมรสุมรุนแรงที่เธอไม่เคยพบมาก่อนตลอดชีวิตอับเฉาพร้อมและราบรื่น เขาจะบอกเธอว่าแค่ตั้งรับด้วยสติ เปิดใจด้วยเมตตาอดทนและเข้มแข็ง มรสุมลูกนี้ก็จะผ่านพ้นไปได้ไม่ยากเย็น
(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2551: 151)

ตัวอย่างเรื่องความเป็นอนิจจังของสรรพสิ่งและเวลาของชีวิต เช่น บทสนทนาระหว่างโชคกับศิลาใน *ดอกไม้ในป่าหนาว* ที่ว่า

“ไม่มีอะไรเป็นของเราอย่างแท้จริงหรอก... หิน
แม้กระทั่งตัวตนของเราเอง...ทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาก็ต้องผ่าน
ไป เหมือนสายน้ำไหลนั้นแหละ มาแล้วก็ต้องไป เกิดแล้วก็ต้อง
ดับ ไม่มีใครหยุดได้หรอก” สัมเสียงและถ้อยความนั้นบอก
ความเข้าใจในโลกและชีวิตอย่างชัดเจน (ปิยะพร ศักดิ์เกษม,
2537: 222-223)

ตัวอย่างข้างต้น โชคเป็นตัวละคร “ผู้สอน” ที่กล่าวถึงหลักสัจธรรมของ
ชีวิตว่าไม่มีอะไรในโลกนี้ที่เป็นของใครอย่างแท้จริง ทุกอย่างตั้งอยู่และดับไปตาม
กฎธรรมชาติ ทั้งนี้โชคได้เตือนสติและให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตกับศิลาหลายครั้ง
ด้วยประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาทำให้โชคได้คิดและเกิดความเข้าใจความเป็นไป
ของโลก ประกอบกับพระที่โชคนับถือได้สอนให้โชคนำหลักพุทธธรรมมาใช้ โชคจึง
ได้พบกับความสงบทางใจและนำมาถ่ายทอดต่อให้ศิลาได้คิดเช่นเดียวกับตน

การสร้างตัวละครหญิงที่มีความเสียสละแต่ต้องตายก่อนวัยอันควร
เพื่อนำเสนอความคิดเรื่องความไม่แน่นอนของชีวิต และการใช้เวลาที่มีในชีวิต
มนุษย์ให้คุ้มค่าและมีคุณค่า ปรากฏในเรื่อง *ใต้ร่มไม้เสียด* และ *บัลลังก์แสงเดือน*
เช่นตัวอย่าง

การนึกถึงมัทนาขึ้นมาในเวลานี้ทำให้เธอเพิ่ง
ตระหนักว่า...ชีวิตมนุษย์นั้นสั้นนัก...สั้นและปราศจากความ
แน่นอน...เป็นเพียงภาพมายาในหนึ่งห้วงเวลาเท่านั้นเอง
...ไม่มีใครมีเวลาเหลือมากมายพอที่จะรื้อเอาชิ้นเอา
เชิงกับใครทั้งสิ้น...(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2544: 548)

ตัวอย่างนี้ผู้แต่งต้องการแสดงความเป็นอนิจจังของสรรพสิ่ง และ
ชี้ให้เห็นว่าทุกสิ่งล้วนเป็นเพียง “ภาพมายา” ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เวลาในชีวิตของ
มนุษย์แต่ละคนจึงมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเมื่อเทียบกับความยั่งยืนและยาวนานของ

กาลเวลา ความเข้าใจและตระหนักในความเป็นจริงข้อนี้จะเป็นเครื่องเตือนสติให้มนุษย์กระทำความดี และเปิดใจแสดงความเมตตาต่อกันให้มาก

นอกจากนี้ ยังปรากฏการนำเสนอความคิดเกี่ยวกับพุทธธรรมผ่านการตั้งชื่อเรื่องที่สัมพันธ์กับแก่นเรื่อง อาทิ การตั้งชื่อเรื่อง ใน*บ่วงมนตรา* สื่อถึงการหลงวนอยู่ในบ่วงของกิเลสที่เหมือนมีมนตรา ยิ่งหลงใหลก็ยิ่งเพิ่มอำนาจให้มนตราสัมพันธ์กับแก่นเรื่องที่กล่าวถึงกิเลสและการใช้พุทธธรรมระงับกิเลส ดังที่ตัวอย่างแสดงให้เห็นการเชิญชวนของมนตราว่าแท้จริงแล้วมนตราดังกล่าวคือกิเลสที่มีอำนาจชักจูงล่อหลอกให้มนุษย์หลงใหลและพ่ายแพ้ต่อจิตสำนึกฝ่ายดี หรือการตั้งชื่อเรื่องใน*วารวัน* เพื่อสื่อถึงความเปลี่ยนแปลงของชีวิตในแต่ละช่วงวัยที่ตัวละครเอก “แม่วัน” ต้องเผชิญชะตากรรมในลักษณะต่างๆ แม่วันเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าหากมนุษย์นำเอาหลักพุทธธรรมมาใช้เป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจและใช้แก้ไขปัญหาเช่นเดียวกับแม่วัน วาระสุดท้ายของชีวิตที่ดำเนินผ่าน “ในวารวัน” ก็จะเป็นความทรงจำที่ดีและเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่า เป็นแบบอย่างให้ลูกหลานได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งต้องการชี้แนะให้ผู้อ่านมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาผ่านการแก้ปัญหาของตัวละครในแต่ละเรื่องที่ใช้หลักพุทธธรรมเป็นหลักยึดเหนี่ยว ส่งผลให้ตัวละครนั้นๆ ประสบความสำเร็จและค้นพบความสุขที่แท้จริงของชีวิต

ประเด็นและปัญหาสังคม รวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหาที่ปรากฏในนวนิยายของปิยะพร ตักดีเกษมเป็นประเด็นร่วมสมัยระหว่างผู้แต่งกับผู้อ่านซึ่งเป็นกลุ่มคนร่วมยุคสมัยกัน นวนิยายของปิยะพร แสดงให้เห็นถึงพันธกิจของผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมที่ตระหนักในบทบาทและภาระหน้าที่ของตน ในการที่จะชี้แนะผู้อ่านให้เห็นมิติความเป็นไปของสังคม มองเห็นปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในสังคม มองเห็นมิติความเป็นจริงหรือสัจธรรมของชีวิต และยังคงชี้แนะต่อไปให้เห็นวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยความเข้าใจและการใช้หลักพุทธธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เหล่านี้คือพันธกิจสำคัญของผู้แต่งที่นำเสนอผ่านนวนิยาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณา

ประกอบกับประวัติชีวิตของปิยะพร ศักดิ์เกษมแล้ว จะมองเห็นพันธกิจดังกล่าวชัดเจนมากขึ้น

บทสรุป

การศึกษานวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม โดยพิจารณาจากแก่นเรื่อง ทำให้พบว่า นวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม แสดงให้เห็นพันธกิจของนักประพันธ์ในวรรณกรรม ในฐานะผู้ชี้นำทางปัญญา สังเกตได้จากส่วนที่กล่าวถึงประเด็นการเลี้ยงดูเด็กและปัญหาครอบครัวว่าเป็นปัญหาสำคัญของสังคมและเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ทุกคนในสังคมควรให้ความสนใจ ประเด็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศและแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องใช้ความเข้าใจและยอมรับในความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ รวมทั้งประเด็นเรื่องการใช้พุทธธรรมเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจและใช้เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมจะช่วยให้สังคมสงบสุขได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้เมื่อนำงานเขียนมาเชื่อมโยงกับชีวประวัติของปิยะพร ก็ได้เน้นย้ำพันธกิจของนักประพันธ์ที่พึงมีต่อสังคม และบทบาทหน้าที่ของผู้แต่งที่ใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์สังคมให้ชัดเจนขึ้น นวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมจึงเป็นข้อมูลสำคัญที่มีคุณค่าต่อการศึกษาวรรณกรรมไทยร่วมสมัยที่สามารถนำมาพิจารณาได้ด้วยมุมมองที่หลากหลาย

บรรณานุกรม

ตรีศิลป์ บุญจรร. 2542. *นวนิยายกับสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทัศนีย์ นาควัชร. 2547. *บทบาทของวรรณกรรมและพันธกิจของนักเขียนใน*

ทัศนะของเอมิล โซลา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปิยะพร ศักดิ์เกษม. 2538. กิ่งไผ่ใบรัก. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.
- _____. 2537. ดอกไม้ในป่าหนาว. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.
- _____. 2552. แด่ดวงดาวในดวงใจ. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- _____. 2534. ตะวันทอแสง. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.
- _____. 2550. ตะวันเบิกฟ้า. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- _____. 2542. ใต้เงาตะวัน. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.
- _____. 2537. ไตรัมไม้เลื้อย. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.
- _____. 2536. ทรายสีเพลิง. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- _____. 2541. ทางสายธาร. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- _____. 2551. น้ำเพชร. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- _____. 2543. ในบ่วงมนตรา. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- _____. 2548. ในวาระวัน. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- _____. 2544. บัลลังก์แสงเดือน. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- _____. 2546. บ้านร้อยดอกไม้. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- _____. 2535. ระเบิดดาว. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- _____. 2539. เรือนศิรา. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- _____. 2545. ลับแลลายเมฆ. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.
- _____. 2553. ลำนำในลมหนาว. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- _____. 2549. วาวพลอย. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- ปิยะพร ศักดิ์เกษม. 22 มกราคม 2554. สัมภาษณ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2545. พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รินทร์ทัย สัจจพันธุ์. 2539. อ่านอย่างมีเชิงชั้น วิจารย์อย่างมีเชิงศิลป์. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2529. อ่านคน อ่านวรรณกรรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. 2541. **หวังสร้างศิลป์นฤมิต เพริศแพร้ว: การสืบทอด
ขนบกับการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่.**

กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิงอร สุพันธุ์วัณิช. 2547. **นวนิยายนิทัศน์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิรวดี ไตลังคะ. 2543. **ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง.** กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.